

De smederij (1620-1832)

Jelle Miedema

In prekadastraal Wommels lag tussen de Wijde Steeg op het midwesten en de Nauwe of Kromme Steeg op het noordwesten van de Terp nóg een steeg. Die steeg staat in de akten te boek als 'de straat van Douwe Schotanus', maar had ook 'de smidssteeg' kunnen heten. Op het zuidwesten van die steeg lag, aan de Trekvaart, de smederij die centraal staat in deze bijdrage, nr. 38 op de kadasterkaart van 1822/1832 (zie kaartje).

Ik begin deze bijdrage met een voorbehoud. Of het eerstvolgende huis (1611) ook inderdaad de smederij betreft, is niet duidelijk. Voor zowel dat huis als later de smederij wordt zeven stuivers grondpacht betaald, maar de koper (de latere smid) Floris Harmens kan eerst elders hebben gewoond. Ook is mogelijk, gezien een obligatie uit 1605 (volgt) en het feit dat Floris Harmens en zijn vrouw het bewuste huis in 1611 al bewonen, dat het huis toen aan het complex van de smederij werd toegevoegd. Het laatste impliceert dat er begin 17^e eeuw meer huizen rond de smederij stonden dan de kadasterkaart van 1822/32 laat zien. Maar in twee eeuwen kan er veel veranderen.

(onder voorbehoud)

1611: 'Den noorderend van zeeckere huijs daarvan Willem Pouwels zn ende Geert[ije] Willems dr ten tijde van *vercopinge ende* nu Jan Hendricks ende Maijcke zijn wijff d' Suijderend toecoompt staande binnen Wommels inde kerckbuijren op d' pastorijegrondt beswaart mit 7 st iaarlix grontpacht, ende zoo mitte proufijtelijcken eigendom vanden stede en plaats zoodanich d' coopers t zelve nu gebruijcken ende bewoonen' (inv. 44, fol. 67).¹

Bewoners: **De kopers.**

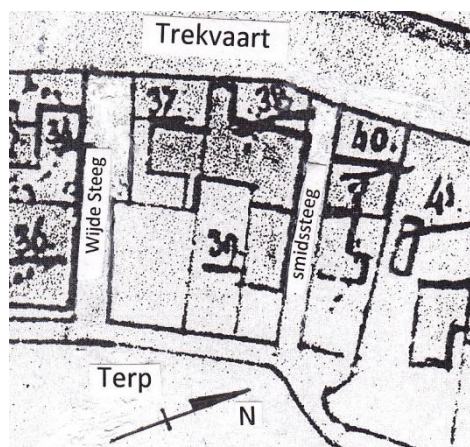
Verkopers: **Simpcke Simpkes en Hijlck Broers**, e.l. te Wommels,

Kopers: **Floris Harmens en Pytrick Wopkes**, e.l.

Koopsom: 200 gg.

Aanvulling, toelichting:

- 1605, 1616, 1617 (1625): Floris Harmens en Pijtterick Wopckes, e.l. te Wommels zijn voor een obligatie uit 1605 een bedrag van 38 gg. schuldig aan het sterfhuis van Simcke Simckes en Hylck Broers en nog eens aan hetzelfde sterfhuis 50 gg. 'wt [uit] crachte van sekere reversaelbrieue in dato den xii^e december xvi^hx [1610] als reste van meerder 50 gg. zijnde d' dezelve penningen *verschenen* op mejj 1616 ende 1617 telckens de helft' (inv. 26, fol. 109 en 112v; actum dd. 24.1.1625).

Fragment kadasterkaart 1822/1832

¹ Met dank aan Paul Borghaerts, die alle akten van het nedergerecht van Hennaarderadeel opnieuw fotografeerde (zie www.hennaerderadeel.nl). Voor deze akte kon storend tekstverlies (op microfiche) met behulp van een transcriptie van Borghaerts worden gereduceerd. Het hier aangehaalde tekstfragment is daarvan een eigen bewerking. Overigens, ook voor deze bijdrage geldt dat het een tussentijds verslag is van lopend onderzoek.

1620: Floris Harmens en Pijterick Wopkes, e.l. te Wommels zijn schuldig aan Duede Eebes en [S]iuck Heyns e.l. burgers te Bolsward 175 carg. 'ter causa van gecoffte ijser en smits cool'. Als onderpand dient: 'specialijk onse huisinge en smits gereetschappen, staende d' selve tot Wommels sulx wij althans bewonen'; in marge: Duede Eebes verklaart op 17.5.1633 dat 'de principal en intres t' sijn betaelt' (inv. 57, fol. 300).

Aanvulling, toelichting:

- 1622: Floris Harmens te Wommels en Claes Floris te Enkhuizen, de laatste als moedersbroer, krijgen de voogdij over de drie jongste kinderen van bakker Agge Jenckes bij w. Barber Floris (inv. 25, fol. 234).
- 1625 (1616): Floris Harmens en Pijterick Wopkes e.l. te Wommels zijn aan het sterfhuis van Agge Jenckes te Wommels totaal 206 gg. schuldig 'wt crachte van sekere hant schrift' dd. 1.5.1616 (inv. 26, fol. 129, 133v; actum 21.2.1625).
- 1625: Floris Harmens te Wommels wordt genoemd als *oom* van de weeskinderen van Agge Jenckes (bij Barber Florisdr.) De weduwe van Agge Jenckies is dan 'Geert Agge wed' (inv. 26, fol. 129; 'Floris Harmens Smidt' te Wommels is schuldig 'ter saeke van gehaelde waren' 9 gg. 13 st. en 8 penn. aan het sterfhuijs van Agge Jenckes te Wommels (idem fol. 135).
- 1625: Aan Floris Harmens betaald 3 gg. en 10 st. 'hem toecomende van Tijetse Sijbrens', zoon van w. Sijbren Andries (inv. 26, fol. 99, 104).

De handtekening van smid Floris Harmens in 1622 (inv. 25, fol. 234)

1629: Siuerdt Smits (lees: beroep smid) wordt 7.8.1629 op belijdenis gedoopt.

Aanvulling, toelichting:

- 'Siurdtsmit' laat in de jaren 1629-1643 kinderen dopen: Rienck, Douwe (volgt), Foock, Tied en Tieth; in 1629 tot 1637 met de kanttekening: 'moeder dh [doophouder], vader smit', en bij 1640 en 1643: 'vader Siuerdt smit' (beroep: smid).
- 1634a: 'Sioerdtsmit' en Lysbet Douwes e.l. te Wommels zijn 25 gg. schuldig aan Aleph Ruijters en Lena Tonis, voor geld geleend in 1634. In marge: geroyeerd 24.9.1644 (inv. 60, fol. dd. 12.4.1637; zie ook inv. 28, dd. 6.3.1644).
- 1634b: 'Sjoerdtsmit' heeft voor 'ijserwerck' 3 gg. en 26 st. tegoed uit het sterfhuis van Hans Epes te Kubaard (inv. 27, fol. g.n./dd. 13.3.1634).
- 1634c: 'Sijuerdt smit' rest *vande cope* van een schip 2 gld. en 24 st., te betalen aan het sterfhuis van w. Hendrick Martens en z. Anna Alberts 'in tijts' gewoond en overleden te Wommels (inv. 27, fol. g.n. [fiche 4, 2^e regel, actum jan. 1634]).

1637(a): De smederij cum annexis wordt in of voor 1637 door Syuerdt Rienx als *naastleger* gekocht. De koop blijkt uit de navolgende akten. Dat het om een *niaarkoop* gaat blijkt pas uit een akte opgemaakt in 1653 (inv. 61, fol. 59; zie ook bij 1653).

Verkopers: **Floris Harmens x Pijtrick Wopckes**, dan wel **Wopke Floriszn.**

Koper: **Syuerdt Rienx x Lijsbeth Douwes.**

Aanvulling, toelichting:

- Wopcke Floris is een zoon van Floris Harmens x Pijtrick Wopckes (zie ook onder 1637b). Wopcke Floris laat op 15.6.1634 een dochttertje Claeske dopen en doophoudster is dan 'Pietrick Floris'; de laatste ongetwijfeld Pijtrick Wopckes wed. Floris Harmens (inv. 28 dd. 6.3.1644). In 1650 en 1652 wonen Wopcke Floris en zijn vrouw ten noorden van de Nauwe of Kromme Steeg op het noordwesten van de Terp.
- 1637: Syuerdt Rienx Smidt en Lijsbet Douwes e.l. te Wommels zijn 25 gg. schuldig aan Baeff Nannes wed. Gosse Gosses (Wybema) te Wommels voor geld geleend dd. 1.5.1632; onderpand: 'speciael de huijsinge ende smitte bij ons althans bewoont ende gebruijct' (inv. 60, fol. g.n./dd. 26.2.1637).

1637(b): Een 'huijsinge ende stede cum annexis (-) met de smitte, ende alle het gereetschap tot het smids[ambacht] behorende, sampt de nootstal van dien, wesende d'[stede] ende plaetse affgescheiden op de roijenge van sekere richel [aen] het stienen padt, tusschen d' *voors. smitte ende*

d' schuijer [Floris Har]mens cum uxore toebehorende, omtrent ten halve, ende also [noord]waerts aen nae d'wal, ende sullen d' copers vrije wtganck [genieten] vande here vaerts wal aen Floris laten volgen, *gelijck* d'co[pers] t' [selve] weder over het zijne sullen genieten, belast met [be]hoorlijcke grontpacht, die int geheel tot laste vande copers zal comen, voorts in voegen ende manieren d' vercopers voors. huijsinge stede ende smitte ende gereetschap met affstant ende overdrachte van het smidsambacht vande voors. Floris Harmens cum uxore vercregen hebben' (46, fol. 280).

Bewoners: **De verkopers.**

Verkopers: **Siuertd Riencx Smid en Lijsbeth Douwes**, e.l. aldaar.

Kopers: **Aleph Rijuerts en Lena Theunis.**

Koopsom: 400 gg. met 'drie rijcxdaelers ten profijtte vande vercopers kijnders' (1.6.1637).

1637(c): Sijuerdt Rienx Smit en Lysbet Douwes e.l. te Wommels verklaren verkocht en overgedragen te hebben aan Aleph Ruijerdts en Lena Toenis e.l. aldaar 'seckere huijsinge ende stede cum annexis staende ende gelegen tot Wommels voors, in de buijren, bij ons tegenwoordich behoont ende gebruijkt, *alsmede* de smitte ende alle het gereetschap tot het smits ambacht behoorende, samt de nootstal vandien, alles met affstant ende overdrachte van het selve ambacht ende neringe mitsgaders ons vercopers wijdere actien en gerechtichijt te selver, wesende die voors. stede ende plaetse affgescheiden, op de roijenge van sekere richel aen het stijnnen padt tusschen voors. smitte ende schuijer Floris Harmens cum uxore toebehoorende omtrent ten halve ende alsoo noordwaerts aen na d'wal ende sullen d'copers vrije wtgang ende opslach van[af] het terp over voors. Floris hieminge ge[nieten], *gelijck* mede d' selve weer sal hebben vrije wtganck ende opslach vande de heerevaerts[wal] over 't gene vercocht wort, belast met *behoorlijcke* grontpacht, die int geheel tot laste van de copers sal comen, voorts in voegen ende manieren wij vercopers voors. huijsinge, stede, smitte & gereetschap met affstant ende overdrachte van het smits ambacht van voors. Floris Harmens cum uxore vercregen hebben'; grondpacht ten laste van de kopers (inv. 60, fol. g.n./17.4.1637).

Naastleger: Floris Harmens cum uxore.

Verkoper: **De gebruikers.**

Bewoner-gebruikers: **Sjoerd Riencx**, smit, en **Lysbet Douwes**, e.l.

Eigenaars, per reversaalbrief: **Aleph Ruijerts en Lena Toenis**, e.l. te Wommels.

Koopsom: 400 gg. met voor de kinderen drie rijksdaalders.

1644: Sijuerdt Riencx cum uxore zijn schuldig aan het sterfhuis van **Aleph Riuerdts en Lena Tonis/Theunis**: (i) 175 gg. 'ter sake van hun bewoonde huijs, stede en smitte', (ii) 26 gg. als rest 'van cope van het smidsgereedschap', (iii) 7 gg. voor een half jaar huur en (iv) 25 gg. plus 15 gg. rente als rest van een obligatie van 12.4.1637. Bij de eerste twee posten is sprake van een 'reversalbrief' (inv. 28, g.n./dd. 6.3.1644 [fiche 11, 2e regel]).

Aanvulling, toelichting:

- 1644: Bij verloting van de reversalbrieven en overige tegoeden van het echtpaar Aleph Riuerdts en Lena Theunis (kinderloos overleden) valt 'de gehele schuld van Sioertd Riencx' toe aan de erfgenamen van Lena Theunis (inv. 28, fol. g.n./dd. 6.3.1644 [fiche 11 e.v.]).
- 1652 (1648): 'Sijuerdt Rijencs' mr. smid te Wommels en Lijsbeth Douwes e.l. zijn voor in mei 1648 geleend geld 50 gg. schuldig aan Eelcke Jelles en Geertje Martens e.l. te Wommels (inv. 61, fol. 33).
- 1655: Sijuert Riencx mr. smidt tot Wommels impt. vs. Broer Juus aldaar gedaagde (inv. 14, fol. 110v).

1653: Sijuerdt Riencx Smidt en Lijsbeth Douwes e.l. zijn 100 gg. schuldig aan Eelcke Jelles en Geertje Martens voor geleend geld 'tot betalinge vanden eerste termijn der huijsinge ende stede, bij ons door *niaarcope van Wopcke Floris* cum uxore gecocht' (inv. 61, fol. 59; curs. JM).

Aanvulling, toelichting:

- De niaarkoop geeft hier aan dat Sijuerdt Riencx in 1637 naast de smederij moet hebben gewoond, wat – gegeven de overige naastlegers – moet betekenen: direct ten noorden van de smederij.

1644 -1660: Proclamatieakten ontbreken.

1659: Douwe Syuerds (x 2° **Geertje Riemers**, volgt) heeft de ‘principael intressen’ betaald van de schuld van het echtpaar (lees: zijn ouders) **Syoerdt Riencx en Lysbet Douwes** aan de erfgenamen van het echtpaar Aleph Ruijerdts en Lena Tonis (inv. 60, fol. dd. 17.4.1637 [in marge]).

Aanvulling, toelichting:

- 1669, 1674 (1677): Douwe Sjoerds, mr. smid en Geertje Riemers hebben een schuld aan Eelke Jelles en Geertje Martens (inv. 63, fol. 158, actum 30.4.1669; ‘de intressen sijn betaelt tot mey 1674 toe’).
- Douwe Sioerts tr. 1e in 1651 (1° procl. Wo 13 april 1651) Hidtie Auckes van Wommels en 2° als ‘smit’ te Wommels in 1658 (1e procl. Wo 18.4.1658) Geertje Riemers van Wommels, belijdenis 14.2.1659; beiden lid 1686. Ze laten in de jaren 1659-1670 kinderen dopen.
- Geertje Riemers, geb. ca. 1638, was de oudste dochter van Riemer Douwes, mr. kleermaker op het (Ald) Hiem, en diens eerste vrouw Geertje Taeckes (inv. 28, fol. g.n/dd. 10.8.1641).
- 1686: ‘Douwe Smidt’ is noordelijke naastlegger van het voorafgaande huis (inv. 48, fol. 68v).

1692: Een ‘huijsinge ende steede met den plantagie ende smitte, met alle het gene (etc.) hebbende Evert Jans gecofte huijsinge ten oosten, en suijden met een middelmuier gescheijden die elx voor de helft toebehoort, ende moet onderhouden worden, de Heere vaart ten westen, Sijmen Tiercx huijsinge ten noorden, en mejster Bernardus Schotanus huijsinge daar aan beklemp, meede ten oosten ten naasten welcke plaetsen op de roienge van de gevel gescheijden tot aan de waterrioe, wel verstaande noghtans dat oock den huijsinge van mr. Bernardus *voors.* toebehoort frie opslag over en an deese plaets, des hebbende de vercofte huijsinge oock weder frie uijtgangh ofte lijckpadt, over mr. Bernardus plaets tot aan de buiren’, voorts belast met behoorlijcke grondpaght, van ouds daar op leggende, die int geheel tot laste van deese huijsinge compt, wijders mety lasten (etc.) *in voegen ick vercooperse ’t selve in coop becoomen hebbe van Lijsbet Douwes mijn overledene schoonmoeder*. De smidsgereedschappen worden apart gekocht voor 50 gg. Verder mag de verkoopster nog twee jaar op een kamer in het huis blijven wonen en reserveert zij ‘vier graaven op het kerckhoff om daar in begraaven te worden ick en mijn twee dochteren, om daar in de verrottinge te genieten’ (inv. 48, fol. 177; curs. JM).

Naastlegers: ‘hebbende Evert Jans gecofte huijsinge ten oosten, en suijden, met een middelmuier gescheijden die elx voor de helft toebehoort, ende moet onderhouden worden, De Heerevaart ten Westen, Sijmen Tierx huijsinge ten noorden, en mejster Bernardus Schotanus huijsinge daar aan beklemp, meede ten Oosten ten naasten’.

Verkoper: **Geertje Rijmers, wed. Douwe Sioerds**, in leven mr. smid tot Wommels.

Koper: **Sjoerd Douwes en Griettje Douwes**, e.l. te Wommels.

Koopsom: 275 gg. (gerecht wijst consent).

Aanvulling, toelichting:

- 1686, 1695: Naastlegger Evert Jans is eerder, in 1686, koper van het huis en erf ten zuiden van smid Douwe Siurds en chirurgijn Bernardus Schotanus.
- Sjoerd Douwes van Wommels tr. Wo 10.4.1692 Grietie Douwes van Berlikum. Hij doet (als jongeman) belijdenis op 21.1.1692 en in de jaren 1702-04, 1710-12, 1719-21 is hij diaken. In 1723 wordt de attestatie van het echtpaar overgeschreven naar Baijum, waar hij op 30.1.1732 overlijdt.

1725: Een ‘huijsenge, hofke en erve cum annexis’ bezwaard met 7 st. grondpacht aan de pastorie. Vrij van huur en begerechtigd met ‘vrije gangpad over de straat van Douwe Schotanus, die daar tegens heeft een vrije opslag op de wal van dit gekogte’. Verder met vier graven op het kerkhof, ‘sullende de verkopers geduirende des copers inwoninge en smederije tot Wommels ’t selve handwerk aldaar niet mogen exerceren, en de copers verschuldigt wesen t gemaect en ongemaaft ijser kool en alle de gereedschappen tot tauxatie van twe onpartijdigen te ontvangen’ (inv. 50, fol. 35v).

Naastlegers: de Bolswarder Trekvaart W, Andrijs Gerrits N, Douwe Schotanus met een ‘mande[ligel] gevel’ O, Goslick Johannes met een ‘mande muir off gevel’ Z.

Bewoner: **De verkopers**.

Verkoper: **Sjoerd Douwes en Grietje Douwes**, e.l.

Kopers: **Jacob Clases en Jetske Hendriks**, e.l. te Wommels

Koopsom: 583 carg. en 1 zilveren ducaton.

Aanvulling, toelichting:

- Met 'de straat van Douwe Schotanus' wordt bedoeld de steeg ten noorden van de smederij (zie het kaartje van 1832). De familie Schotanus bezat aan weerszijden van die steeg, aan de Terpzijde, een huis.
- 1725-1729: Jacob Claases van Franeker tr. Fra 14.6.1725 Jetske Hendricx van Tzum; Jacob Clasen te Wommels bel. 19.2.1726, mr. smid; Jacob Clasen en Jetske Hendriks, mr. smid, zij bel. 20.1.1729.

1733: Een 'huisenge, erve en hofke cum annexis' aan de Trekvaart in de burens van Wommels, belast met 7 st. grondpacht aan de pastorie; vrij van huur, met recht van 'vrije gangpad' over de straat van mr. Douwe Schotanus, die op zijn beurt een 'vrije op en afslag' heeft op de wal van het verkochte (inv. 50, fol. 102v).

Naastlegers: De Trekvaart W, Andrijs Gerrijts N, mr. Douwe Schotanus 'met een mande[lige] gevel'O en Goslik Johannes 'met een mande muir of gevel' Z.

Bewoner: **De verkoper.**

Verkoper: **Jetske Hendriks wed. Jacob Clases.**

Kopers: **Sintie (Sentje) Rienks** mr. smid te Oosterend en **Thomas Sinties** mr. smid te Heeg.

Koopsom: 221 gg., te betalen in 3 termijnen dd. 12 mei 1733, 1734 en 1735.

Aanvulling, toelichting:

- In 1713 vinden we als lid van de doopsgezinde gemeente Itens-Kromwal: 'Sentie Oosterend smeed', getr., bel. 11-6-1713, vertr.'
- Tomas Sintjes van Sneek tr. Oosterend 28.1.1725 Beatrix Gerrijts van Hennaard.

1748: Douwe Sentjes (x Froukjen Jans) mr. smid te Wommels is voor geleend geld 100 carg. schuldig aan mr. Bernardus Schotanus, chirurgijn te Wommels; onderpand: 'alle mijne goederen en speciaal mijn huis te Wommels tot welkers betaalinge deeze penningen sijn geconverteerd, nevens mijne huisgeraaden en inboelen en smidsgereedschappen. In marge: 'Deze na vertoning van 't origineel met quitantie van Lijclama van 28 mei 1791 daarop, en versoek van rojeringe, gerojeert Jvd.Kolk' (inv. 67, fol. 34v).

Aanvulling, toelichting:

- 1733: Douwe Sintjes van Wommels tr. Wo 27.9.1733 Frouk Jans van Wommels.
- 1743, 1746: Douwe Sintjes en Froukjen Jans krijgen twee kinderen: Jan geb. 23.7.1743 (doop op belijdenis 7.5.1772) en Sjoerd geb. 18.9.1746 (en ged. 4.5.1783; volgt). Ze hadden zeer waarschijnlijk ook nog een zoon Sint/Sent (x Tjeske Aleffs), met als dochters een Antie en Vrouwtie (zie bij 1796). Douwe Sentjes was ongetwijfeld een zoon van eerder vermelde Sentje Rienks (in 1748 ook vermeld als noordelijke naastleger van het voorafgaande huis; inv. 50, fol. 216v).
- 1749: Douwe Sentjes 'soobere smit'; gezin: 2-4; aanslag: 19-16-0 (QK 1749).

1751a: Een 'halve huis en hof cum annexis', waarvan de andere helft in bezit is van de koper. De koop is inclusief 25 carg. voor achterstallige huur en 20 carg. voor 'de halve smids gereedschappen' (inv. 50, 231).

Naastlegers: Niet vermeld.

Bewoner: **De koper.**

Verkoper: **Tomas Sentjes**, mr. grofsmid te IJlst

Koper: **Douwe Sentjes**, mr. grofsmid te Wommels.

Koopsom: 125 carg.

1751b (1761, 1791): De helft van een 'huizinge en hoovinge cum annexis' te Wommels, door de koper bewoond, 'die de wederhelfte toebehoort, zijnde een smidswinkel, met de helft van alle gereedschappen. Aldus verkocht, en gegeven voor een Somma van hondert vijff en twintig Keisers guldens te betaalen in klinkende munte, sonder landsobligatie (etc.)'. De totale koopsom à 125 carg. te betalen op 16 mei 1751, waaronder begrepen 25 carg. rente wegens achterstallige huur en 20 carg. voor de helft van het gereedschap. Verkoper Tomas Sentjes verklaart dat Bernardus Schotanus mr. chirurgijn te Wommels hem op 16 mei 1751 de bedoelde 125 carg. heeft betaald en dat hij daarvoor het huis (de winkel) aan Schotanus overdraagt. Bewoner en koper Douwe Sentjes verklaart te 'approberen' (akkoord te gaan). Kanttekening in de marge: 'Deze na

vertoonde originele en quitantie van P. Lijclama van den 28 mei 1791 daarop met verzoek van rojeringe, gerojeert Jvd Kolk' (inv. 67, fol. 165v; de akte geregistreerd in 1761).

Naastl.: B. Schotanus, Hans Jurjen Joch, Andries Gerrits' wed., de Trekvaart (resp. O, Z, N, W).

Verkoper: **Tomas Sentjes**, mr. grofsmid te IJlst en 'broer van de koper'.

Koper: **Douwe Sentjes**, mr. grofsmid te Wommels.

Koopsom: 125 carg.

Aanvulling, toelichting:

- We vinden hier het bewijs dat Tomas en Douwe Sentjes broers waren. Douwe kon in 1751 de winkel niet betalen en buurman mr. chirurgijn Bernardus Douwes Schotanus (d.i. Bernardus II) is dan geldschieter. In 1761, na overlijden van Bernardus Schotanus, wordt de schuld geregistreerd. Dat gebeurde ongetwijfeld op verzoek van Bernardus' weduwe Siebrig Sybolts, want in 1791 wordt de schuld geroyeerd door haar tweede man Pieter Lijclama (zie ook de voorgaande bijdrage).
- 1765: Rij no. 11 heeft 11 graven, waarvan de nrs. 1-4 behoren bij het huis nr. 90, eigenaar Douwe Sintjes, mr. smid te Wommels.

1755: Een hof of tuin 'besijden des verkopers huis, zijnde zoo drie à vier en veertig voeten lang en breedt zoo drie à vier en twintig voeten', bezwaard met 2 st grondpacht aan de pastorie (inv. 51, fol. 21).

Naastlegers: De 'Bolsweerder vaart' W, 'de Have' N, Schotanus *erven* O, de verkoper Z.

Verkoper: **Douwe Sentjes**, mr. smid te Wommels.

Koper: **Bernardus Schotanus**, mr. chirurgijn te Wommels.

Koopsom: 64 carg.

Aanvulling, toelichting:

- Met de verkoper als zuidelijke naastleger moet het hier gaan om een hoekje grond ten noorden van de steeg naast de smederij. Afmeting en grondpacht geven aan dat het om slechts een klein hoekje grond gaat, waarschijnlijk het stukje grond waarop het getal 40 op de kadasterkaart van 1832 is geschreven. Aan de noordzij van dat stukje grond lag een 'have', maar dat kan niet meer dan een insteekhaventje zijn geweest. Het was niet de Noorderhaven, gezien wat verder gevonden is over de noordwesthoek van de Terp.
- 1749: Schotanus, Bernardus 'chirurgus, welgesteld': gezin: 1; aanslag 22-5-0 (Qk).
- 1755: Mr. Bernardus Schotanus 'chirurgijn en erfgezetten te Wommels' koopt diverse landerijen (inv. 51, fol. 21v, 22, 23 e.v.).

Reëlkohier nr. 90 (in 1765)

1761, 1765, 1769: **Douwe Sentjes**, grofsmid te Wommels (inv. 67, fol. 165v; grafboek Wommels 1765; inv. 52, fol. 40).

1792: **Sjoerd Douwes** (x **Aukje Ales**) te Wommels laat proclameren dat hij heeft afgekocht van D: Yntes wed. Wiarda vijf st. grondpacht gaande uit zijn bewoonde huisinge tot Wommels' (inv. 254v).

Aanvulling, toelichting:

- Sjoerd Douwes doet op 4.5.1783 belijdenis te Wommels en trouwt daar op 8.6.1783 (als 'jongeman') met Aukje Ales/Alles van Wommels. Als Sjoerd Douwes Faber (latijns voor smid) zijn hij en Aukje lidmaten in 1810. Hij overlijdt te Wommels op 26.2.1823, oud 76 jaar; zij is daar nog lidmaat in 1835.

1796, 1800: **Sjoerd Douwes Faber** mr. smid te Wommels is curator over Antie en Vrouwie Sentjes, minderjarige. kinderen van Sentie Douwes bij Tjeske Aleffs (inv. 34, fol. gn [fiche 3, 1^e rij]).

Aanvulling, toelichting:

- Sentje Douwes van Harlingen tr. daar 13.11.1774 Tjitske Alefs van Harlingen. Tot het bezit van hun kinderen behoorde een huis in Harlingen bij de zuiderpoort en ook '1/16 part in een loots schuit Gerarda Catharina genaamt' (met de kanttekening: 'Deze loos schuite is door de Engelsens gerooft en aldaar vercoft'), (inv. 34, fol.: zie boven).
- 1796: Betaald 'aan Sjoerd Douwes voor het beslaan van paarden 5-16-8' (inv. 34, fol. fiche 1).

Specieboek nr. 69, aantal schoorstenen: 2
1796-1805: Sjoerd Douwes, in 1796 en 1797' vrij van hoofdgeld'.

De handtekening van Sjoerd Douwes Faber in 1800 (inv. 34, fol. g.n.[fiche 3])

Quotisatieboek nr. 30 (in 1826, 1830)

1820: W. (Willem) Jans Bloemsma (x **Trijntje Jurjens van der Stok**) is mr. smid te Wommels (digitaal archief LC 8.2.1820).

Aanvulling, toelichting:

- 1820: Gevraagd: 'Een SMIDS KNECHT, zijn werk geheel of ten deele verstaande, op Mei 1820 werk begeerende, vervoegde zich in persoon, of met *gefrankeerde Brieven*, bij W. Jans Bloemsma. Mr. Smid, te Wommels' (LC 8.2.1820).
- 1822: Willem Jans Bloemsma, oud 25 j. geb. te Heerenveen, tr. Hennaarderadeel 4.5.1822 met Trijntje Jurjens van der Stok, 26 j., geb. te Harlingen.
- Tussen 1826 en 1835 woont het echtpaar te Wommels in huis no. 30. Ze verliezen daar in die negen jaren zes kinderen. Zij overlijdt in 1839, oud 44 jaar; hij overlijdt in 1865, oud 68 jaar.

Kadaster nr. 38

1832: Willem Bloemsma, smid (x **Trijntje Jurjens van der Stok**) is de eigenaar van perceel nummer 38, legger nummer 22, huis en erf à 144 m² te Wommels (Van der Vaart en Tolsma 1994:53).

Aanvulling:

- 1839: Willem Jans Bloemsma mr. grofsmid te Wommels en zijn knecht Piebe Pieters Bakker worden ervan beschuldigd in de nacht van 28.7.1839 vuurpijlen te hebben afgeschoten, met als gevolg dat het hooiblok van Sijtze Dirks Dijkstra, koemelker te Wommels, in brand raakte (inv. 1, fol. 192v e.v.).

Leiden, april 2012

De Terp te Wommels anno 2012, met de Wijde Steeg (links) en rechts daarvan (in het midden van de foto) de vroegere 'smidssteeg'